

Jordi Algué: “Les Stolpersteine ens remetent a la lluita europea comuna contra el feixisme”

written by Mercè Feliu | 2 d'octubre de 2020

Jordi Algué i Sala (Súria, 1977). Historiador i arxiver. Ha treballat de documentalista en nombroses editorials, projectes museogràfics i audiovisuals. En els darrers anys s'ha especialitzat en el tema d'arxius, fotografia i memòria. Entre d'altres és autor dels documentals “Transmissions. Memòries de Lluís Sala” i “Neus Català. 100 anys”, i del llibre “Silencis. República, Guerra Civil i repressió franquista a Navàs”, projecte que impulsà l'arribada de les primeres plaques Stolpersteine al nostre país.

Per qui encara no les conegui, ens pots explicar què són les Stolpsteine?

El projecte Stolpersteine és un memorial distribuït per més de 25 països d'Europa que homenatja les víctimes del nacionalsocialisme. Està format per 75.000 plaques individualitzades, les Stolperstein, llambordins de formigó, de 10x10 cm, recoberts per una fulla de llautó en la qual es graven les dades de la persona homenatjada. És un projecte creat per l'artista alemany Gunter Demning i cada un dels llambordins es situa davant de l'últim lloc on la persona va viure o va treballar en llibertat.

Per què són importants, quin és l'objectiu que es cerca amb aquestes llambordes?

Per una banda perquè posa nom concret a cada una de les víctimes del nacionalsocialisme. Davant de l'assassinat industrial i en massa del règim nazi, que va provocar milions

de víctimes, cada placa Stolpersteine és única i està feta a mà. Ens dona un nom i el seu context, i davant de les grans xifres homenatja a una persona determinada. D'altra banda és un projecte que inclou tota la diversitat de víctimes: jueus, gitanos, testimonis de Jehovà, homosexuals, republicans espanyols, dissidents polítics... I per últim es tracta d'un projecte europeu que ens remet a la memòria comuna amb la resta de països del nostre entorn, el de la lluita contra el feixisme.

Stolpersteine d'en Francesc Verdalet Guardiola, instal·lada a Mataró el passat 20 de setembre.

Quan comença aquesta iniciativa a Catalunya?

El projecte va començar l'abril de 2015 amb la instal·lació de les primeres cinc llambordes a Navàs, Bages, en el marc d'un projecte de memòria històrica local en el qual vaig participar. Des d'aleshores, en diferents fases, s'han estès per la majoria de comarques catalanes. Figueres, Girona, Tarragona, Lleida, La Segarra, Manresa i molts altres municipis compten amb aquests homenatges en els seus carrers i places.

A la Neus Català se li féu entrega en vida de la llamborda, com es va viure el moment?

A banda de la significació personal de la figura de Neus Català, com a lluitadora antifeixista i activista de la

memòria, és l'únic cas a Catalunya en què el moment de fer l'homenatge –al seu poble natal dels Guiamets, Priorat–, la persona encara era viva. De fet, l'acte va ser com tots els altres que s'han fet fins a la data però amb el component simbòlic que la persona ho va poder veure. Amb la Marina Rossell, tot i l'estat de salut molt delicat de la Neus, encara van poder entonar les notes de l'Emigrant totes dues. Va ser un moment molt especial.

I la del president Companys per què no s'ha fet?

De fet, la llamborda sí que està feta. L'any 2017 una associació de memòria alemanya va encarregar una placa d'homenatge al president Lluís Companys, detingut per la Gestapo, i des d'aleshores que està feta i caldria col·locar-la davant del Palau de la Generalitat o de les Cases dels Canonges, però l'Ajuntament de Barcelona no l'ha instal·lada encara. Crec que en un primer moment van al·legar que necessitaven uns permisos de via pública i patrimoni, però han passat més de tres anys i encara no s'ha fet. En canvi si ha fet altres homenatges relacionats amb la memòria històrica. Barcelona i Catalunya mereix aquesta llamborda i les altres que homenatgen els deportats barcelonins.

Quin és el calendari de commemoracions i col·locacions de les llambordes i quina continuïtat tindrà a Catalunya?

Habitualment l'impulsor del projecte Gunter Demnig sempre vol ser present en la col·locació de la primera llamborda de cada localitat, però en aquest cas s'ha fet una excepció ja que Catalunya ja en té moltes de col·locades. En principi estava previst instal·lar-les l'abril, amb la seva presència, però la pandèmia ho va impedir, i aleshores s'ha optat per instal·lar-les entre el juliol i la tardor en municipis com Mataró, Ripollet i Cardona.

Ara a l'octubre s'instal·laran a Esparreguera i Santa Perpètua (dia 8), Figueres (dia 10), Sant Cugat (dia 14), Vallbona d'Anoia (dia 15) i a Súria (dia 17). La veritat és que després de la instal·lació de la segona tanda de llambordes, el 2016,

les peticions dels municipis s'han disparat i hi ha llista d'espera que gestiona el Memorial Democràtic.

Seria possible una rèplica de les Stolpersteine per als morts republicans que encara romanen a les cunetes de la Guerra Civil?

Hi ha alguns indrets, com a Mallorca, que crec que ho han fet, i em sembla una molt bona iniciativa. De fet, la Guerra Civil va significar el primer combat cara a cara contra el feixisme al món, i a més els franquistes comptaven amb l'ajut directe de nazis i feixistes italians, per tant no fa de mal dir que es va tractar de la primera guerra internacional contra el feixisme. Personalment, crec que totes les carències i limitacions de les polítiques públiques d'ençà de la Transició es farien encara més explícites. Els carrers del país s'omplirien de plaques perquè no som conscients del cost humà que va significar la guerra. Cal dignificar aquesta memòria.

Quin és l'estat del projecte de Memòria Històrica a Catalunya?

Precisament un dels projectes que ara porta a terme el Memorial Democràtic és el del Cost de la Guerra Civil a Catalunya, però de totes maneres té molt pocs recursos. A Catalunya també hem anat tard i a vegades em fa la sensació que des de la política no s'acaba de creure en aquest tema, caldria ser més constant i dedicar-hi més atenció si volem conèixer les lluites per la llibertat i els drets socials que hi ha hagut en el nostre país.